

1383 novembre 23. Ax

Ramon de Moixella, d'Engordany, com a representant dels homes d'Andorra, presenta a Arnau de Cos, veguer d'Andorra pel comte de Foix, un requeriment perquè compleixi i faci complir un manament de Gastó III favorable als andorrans, expedit el 13 de novembre. Compromís del veguer comtal de fer complir el dit manament per mitjà d'un altre dirigit als seus saig a les Valls, Ramon de l'Areny i Guillem de Culties. El document conté, a més, dos documents del comte dirigits al veguer, en un dels quals li manava el compliment de les concessions que havia fet als andorrans i en l'altre que compleixi i faci complir allò que el rei d'Aragó havia establert per als andorrans en relació als préstecs que havien rebut de certs jueus de la Seu d'Urgell i Puigcerdà.

O. Andorra la Vella, AN, ASC, perg. núm. 3.548. Al dors: «Mandament du comte de Foix au viguier d'Andorre de faire excécutter [les privilèges]» (segle XVII); «Buidat al libre, a foli 222» (segle XVIII). El document va acompanyat d'una nota del segle XVIII, en paper, que repeteix la nota dorsal del segle XVII i n'afegeix la data, diu: «Mandement faiet per le comte de Foix au viguier d'Andorre de faire excécutter les privilèges. Faiet en l'an 1383, le 23 novembre. Buidat al libre, a folio 222».

a. BAIGES; FAGES, *Diplomatari*, núm. 82, pàgs. 196-197.

[Noverint universi], presentes pariter et futuri, quod anno et die infrascriptis, in presencia mei, notarii, et testium infrascriptorum, existens et personaliter constitutus, [in villa et loco de] Ax et coram venerabili et discreto viro Arnaudo de Cossio, vicario vallium Andorre pro domino nostro Fuxi comite, Raymundus Moyssella, de [Angourda]nh, parrochie de Andorra, vallium Andorre, qui exhibuit et produxit ac etiam presentavit dicto vicario quasdam patentes et apertas litteras [in pa]piru scriptas et a egregio et potente viro, domino nostro, domino Gastone, Dei gratia comite Fuxi, domino Bearn vicecomiteque Marsani et Gavardani emanatas eiusque sigillo auctentico in dorso earundem cera rubea ut prima facie apparebat sigillatas, et dicto vicario dum perlegebantur videbatur contineri directas, quarum tenor sequitur sub his verbis:

«Gaston, per la gràcia de Diu comte de Foys, senhor de Bearn, vescomte de Marsan et de Gavardan. A nostre amat lo viger de Andorre o a sson lothient, salut. A la supplicacion de las gentz de la valh de Andorre, vos mandam que hun mandament per nos a lor autreyat, lo quoa egs vos mustrarian, feyt a Viele Segiur, lo onzè jorn de setem[br]e, l'an dejús escrit, tenguatx et compliatx de punt a punt e metatz a degude exequcion, seguon et

per la maniere que en aqueg veyratz contenir. Et guoardatz-vos que¹ ne a vostre faute non aviam plus querelhe ni egs plus non ayen a ffer despens.

Dade a Pau lo XIII jorn de novembre, l'an mil e CCC LXXXIII.

De mandament de mossèn lo comte, A[rnau] de Labarta».

Quibus quidem literis comitalibus superius insertis et per dictum Raymundum Moyssele dicto vicario presentatis, illico, idem Raymundus requisivit michi, notario subscripto, ut de dictis literarum superius insertarum presentacione et exhibicione sibi retinerem et conficerem publicum instrumentum, quod feci. Et ibidem, dictus Arnaldus de Cossio, vicarius prelibatus, visis, auditis, intellectis et diligenter inspectis dictis literis superius insertis et per ipsum, cum omni ea reverencia et honore quibus potuit, receptis, respondit se fore paratum obedire in quantum poterit mandatis dicti domini mei, Fuxi comitis, necnon respondit et dixit se alias mandasse sagionibus vallium predictarum Andorre, prout dictus dominus noster, comes Fuxy, sibi mandaverat cum suis literis. Et de presenti, dictus vicarius mandat dictis sagionibus vallium Andorre quatenus contenta in quibusdam literis domini nostri, Fuxi comitis, alias per ipsum vicarium receptis et in quadam litera a dicto vicario emanata dictisque sagionibus directa inferiusque scripta insertis continetur, cuius quidem litere a dicto vicario emanate tenor talis est:

«Arnau de Cos, viguier de Andorra per mossèn lo comte de Foys. A nostres amats Ramon de l'Arenh et a n Guilhem de Coltiàs, sags de les vals d'Andorra, et a cascun de lor, salut. Las letras de mossèn lo comte, am la reverència et honor que avem pogut, avem recebudas sus estas paraulas:

«Gaston, per la gracie de Diu comte de Foys, senhor de Bearn, vescomte de Marsan et de Gavardan. A nostre amat lo viguer de Andorra o a sson locthi[n]ent, salut. A la supplicacion de las gens de la valh de Andorra, vos mandam que hun mandament per nos a lor autreyat, lo quoau egs vos mustraran, feyt a Viele Segiur lo XI jorn de setem[br]e, l'an dejus escrit, tenguatx e conpliatz de punt a punt et metatz a degude exequcion, segont e per la maneyre que en aqueg veyratz contenir. E guardatz-vos que a vostre faute non ayam plus querelhe ni egs plus non ayen a fer despens.

Dade a Viele Segiur lo XIII jorn de novembre, l'an mil CCC LXXXIII.

De mandament de mossèn lo comte, A[rnau] de Labarta».

E noremens, nos aguessam agudas doas autras letras del dit mossèn lo comte en setembre propeda passat, de las quals las tenors són tals:

«Gaston, per la gracie de Diu comte de Foys, senhor de Bearn, vescomte de Marsan et de Gavardan. Au viguier d'Andorre o a son lothient, salut. A la supplicacion de las gentz d'Andorre et singulars de la dite terre, vos mandam que totz et sengles los mandamentz per nos a lor autreyatz, tenguatx et compliatz de punt a punt et metatz a deguda exequcion, seguont et per la manera que en aquegs veyratz contenir. E guoardatz-vos que a vostre faute non audiam plus querelhe.

Dade a Viele Segiur lo XI jorn de setembre, l'an M CCC LXXXIII.

De mandament de mossèn lo comte, A[rnau] de Labarta».

E per següen[t], outra letra del dit mossèn lo comte de la qual la tenor és tal:

«Gaston, per la gracie de Diu, comte de Foys, senhor de Bearn, vescomte de Marsan et de Gavardan. Al viguer d'Andorre o a sson lothient, salut. A la supplicacion de las gens de la terre de Andorra dizenz que an malevadas alcunes somes de judius de la Ceu d'Urgelh et de Pugcerdà, sus las quoaus lo rey d'Aragon a feytas certas constitucions quant deuen prene de guoadanh, e cum digen que contra las dites constitucions sian compellitx a pagar guoadanh deus di[n]ers que dar deuen aus dits judius, vos mandam que los tenguatx, de punt a punt, en las ordenansas e constitucions deu dit rey d'Aragon et contra d'aqueres no ls laxetz greviar, abans, si feyt era, los hoc tornetz e fassatz tornar a estament degut. E guardatz que per vostre faute non audiam plus querelhe.

Dade a Viele Segiur lo XI jorn de setembre, l'an M CCC LXXXIII.

De mandament de mossèn lo comte, A[rnau] de Labarta».

E cum nos, viguer dessus dit, per vigor de las doas letras del dit mossèn lo comte dessus insertas, feytas a VI de setembre, a vós et a cascú de vós aguessam mandat per nostras letras que las causas contengudas en las ditas doas letras aguessat a fer et exeguir de punt en punt, seguont la tenor d'aquelhas et am certas penas en las ditas nostras letras contengudas, encara per vertut d'aquelhas II letras et de l'autra letra del dit mossèn lo comte, al comensament d'esta letra inserta, a vós, sags, et a cascú de vós mandam, en las penas et en la endignació que poyratz encórrer ves lo dit mossèn lo comte, que totas las causas contengudas en las ditas tres letras del dit mossèn lo comte, dessus insertas, fassatz et conpliscatz de punt a punt, seguons et forma de las ditas tres letras, en las penas dessus ditas. Et guardatz que no y falhiatz. E volem e mandam al notari de Andorra que de la presentació d'esta letra, quan sia feyta la presentació als ditz sags e a la hun de lor, retenga públic instrument, lo qual nos trameta tantost claus e senhat de sson senhal.

Dade al loc de Ax lo XXIII jorn de novembre, l'an mil e CCC LXXXIII.

Registrata».

Acta fuerunt hec apud Ax et in curia dicti loco, die vicesima tertia mensis novembris, anno Domini millesimo trecentesimo octuagesimo tercio, domino Karolo, Dei gratia rege Francie regnante, in presencia et testimonio Iohannis Garini, Guillemi Berengarii et Raymundi Stagii, de Ax, et magistri Raymundi Helie, notarii publici dicti loci de Ax et totius eius castellanie et baiuliatu, qui requisitus predicta recepit et in suo prothocollo notavit, vice cuius et mandato, ego, Iacobus Boerii, notarius publicus dictorum loci, castellanie et baiuliatus et particii eorundem eius iuratus, hanc cartam a nota seu prothocollo dicti magistri Raymundi Helie, notarii antedicti, fideliter abstraxi, scripsi et in hanc formam publicam redegi.

Ego, idem Raymundus Helie, notarius predictus, hic me subscripsi et signo meo signavi consueto. Raymundus(*signe*)Helie.

1. que *repetit*.